

Izhaja:
vsako sredo zjutraj
in petek zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
» pol leta 8 »
» četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo
leto 40.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se
ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperte.

GORICA STRAŽA

Št. 24

V Gorici, v sredo 31. marca 1926.

Leto IX.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi se
računajo po dogovoru
in se plačajo v naprej.
List izdaja konsorcijski
»GORISKE STRAŽE«.
Tisk Zadruga tiskarne
v Gorici, Riva Piazzuta
štev. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli štev. 5.
— (prej Scuole). —
Telef. int. štev. 308.

Nevarnost.

Pred svetovno vojno smo živeli v mnogonarodni državi. Posledice tega so bile različne: senčne a tudi solnčne. Ker sta hotela dva naroda: nemški in mažarski, kljub temu da nista imela večine, vladati in gospodariti, je stalo notranje državno življenje v znamenju medsebojnega trenja in neprestanih vročih narodnih borb. Ta metež v marsičem ni rodil dobrih in plodnih sadov. Vzburjal je sovraštvo in prenapetost, tratil dragocene življenjske moči in sile, kvaril često značaje in oviral pogosto najboljše moče pri prosvetnem, gospodarskem, socialnem in obče koristnem delu. V skrbi in delu za ohranitev lastne narodnosti, v težkem boju za naravne in temeljne pravice svojega naroda, so se večkrat izrabili in izčrpali najodličnejši in najkrepkejši borci. To nezdravo in moreče stanje je samoposebi budilo protiaustrijsko mišljenje in utiralo gaz ustanovitvi lastnih narodnih držav. Tudi grozno in divje svetovno klanje ima deloma svoj izvor v bolehnem hrepenenju nemškega mažarskih močitev po nadvladi in neomejeni oblasti.

Življenje v mnogojezični avstrijski monarhiji, je pa imelo za nas Slovence, poleg težkih in skoro neznošnih neprilik, tudi nekaj dobrega in koristnega. V trajni borbi za svoj narodni obstanek, v neprestanem ozkem stiku z drugimi narodi, v neprostoovoljnem sožitju z Nemci, Mažari in drugimi, smo bili vsak dan primorani jih spoznavati in se od njih učiti. Že šola — in izvzeti ne smemo niti ljudske — nas je silila, da se nismo bavili samo z lastno preteklostjo in svojsvenostjo, temveč da smo se pečali tudi z zgodovino, jezikom in najrazličnejšimi duševnimi pridobitvami ostalih narodov. To je vplivalo na nas v dvojnem oziru blagodejno. Prvič: bili smo primorani, da smo se veliko in vestno učili. Vsak naš izobraženec se je že v mladih letih naučil poleg materinske, še enega in dveh jezikov. S tem mu je bila odprta pot do vseh zakladov drugega naroda; omogočeno mu je bilo, da si je svoje obzorje silno razširil in svoje znanje oplojil z najglobljejšimi deli drugih narodnih umetnikov in mislecev. Toda ne samo naše izobraženstvo, temveč tudi naši napolizobraženci in celo naši priprosti ljudje so bili vsled danih prilik primorani se učiti tujih jezikov in spoznavati druge narode. Med nami skoro ni bilo človeka, ki bi poleg svojega rodnega jezika, ne obvladal vsaj nekoliko še kak tuj jezik in ne poznal vsaj od daleč tuje šege, navade in zgodovine. Sila razmer nam je odprla pogled v široki svet in nas je dvignila na zelo visoko stopnjo splošne izobrazbe. S ponosom in samozavestjo smo ponavljali pomembni in značilni Slovencev izrek: »Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš.«

Drugič: šola in vse naše življenjske prilike so od nas z neizprosno vstrajnostjo terjale, da smo vadili svoj duh, utrjali in klesali svoj značaj in se naučili mrziti ozko srčnost in samoljubno omejenost. Vsak izmed nas se je moral več in resnejše učiti kakor je v navadi pri drugih narodih. Vsak se je zavedal, da si pribori ugodnejšo mesto v človeški družbi samo s temeljitim znanjem in globokim umevanjem svojih posebnih dolžnosti. Radi tega je postal skoro nevede in nehoče neodoljiv in živav pri širjenju svoje

splošne in stanovske izobrazbe. Učil se je ljubiti svoj jezik in rod, obenem je pa znal uporabiti in ceniti tudi pridobitve drugih sosednih narodov. Bili smo skromni po številu, toda od leta do leta bogatejši na svoji duševni prosvetljenosti.

Če motrimo naš sedanji položaj, se ne moremo otrestiti slutnje, da je ta naša razvojna črta ogrožena. Zdi se nam, da z dneva v dan bolj lezemo v tesno in omejeno obzorje naše ožje primorske domovine. Naše šolske razmere in vse druge javne uredbe s svojimi ne-

smotrenimi predpisi nam otežujejo pot do bogatih vrelcev italijanske kulture in jezika. Način, po katerem se nas hoče seznaniti z zakladnico italijanskega naroda nam naravnost zabranjuje dostop do teh svetlinj. Mi stojimo pred vrati, za katerimi so nakopičena velika bogastva, toda dohod do njih je za nas zabarikadiran. Ostati moramo zunaj revni in siromašni. Ker so nam tudi drugi viri duševne hrane skoro docela zaprti, živimo v nevarnosti, da bomo duševno obubožali in zamrli. Naprimo vse sile, da do tega ne pride! Zavejmo se nevarnosti, katere nam preti, sedaj se ji še lahko izognemo!

Kaj se godi po svetu?

V Jugoslaviji imajo zopet politične dogodke, ki bodo ravno prav prišli za kavarniške razgovore čez praznike. Vedno se zgodi kaj novega, kar pa je v resnici že od sile staro. Se zmeraj se tepejo politiki za premoč na odločilnih mestih v Belgradu. Boj za in proti staremu Nikolaju Pašiću, skrivnostno šepetanje, kako Radić in Pašić drug drugega vlečeta, namigavanje, da bo Ninčić Pašićev naslednik, vrhu tega vsega še plemenska nasprotstva, ki jih podžigajo kričarji, vse to tlači kot mora krepki razvoj Jugoslavije.

»Deca« se krega.

Dolgoletni ministrski predsednik Nikolaj Pašić je kakor oče med svojimi poslanci. Tudi v govorih jih navadno kliče: »Vi, deco.« Vsled svoje častitljive osebnosti in dolge politične preteklosti vživa po vsej Srbiji veliko spoštovanje. Radikalna stranka bi se bila že preje cepila, če ne bi nastopil Pašić in ukoril svojo »deco«. Vsak punt med njo je znal takoj potolažiti.

Zadnja leta pa se vse bolj glasno sliši, da je sicer vse časti vredni državnik le prestar, da bi mogel krepko krmariti državno ladjo. V samem radikalnem klubu so začeli mrmrati. Ni jim več bila všeč Pašićeva vseoblastnost. »Ninčić naj pride na njegovo mesto«, so želeli na tihem nekateri. Ta želja se je že preobrnila kar v nezadovoljstvo.

Vedno bolj jasno so se kazali obzrisi dveh struj med samimi radikali. Ni pa še bilo prav znano, kdo se bo upal prevzeti odgovornost za nastop proti Pašiću, čigar glava je celo na strankinih izkaznicah nastisnjena kot največje jamstvo radikalne stranke.

Sinko Rade in njegovi posli.

Neomejeni ugled sivega ministrskega predsednika pa ima največjega nasprotnika v Radetu Pašiću. Ta je sinko edinec. Mlad, eleganten človek, ki mu ne manika ničesar. Kot sin svojega mogočnega očeta je znal in mogel odkriti zlate žile tam, kjer bi jih kdo drugi gotovo ne bil mogel. Sinko Rade, ki je tudi kot njegov oče dobro znan široki javnosti, ima na strani že prav čedno premoženje za stara leta. V Berlinu n. pr., pravijo, je posestnik kar ene cele ulice. Opomogel pa si ni Rado Pašić s kako javno službo, marveč, kakor se šušlja, edinole izkoriščajoč svoj položaj kot sin mogočnega Pašića.

Vrhu tega je pa še prišlo na dan, da Rade ne plačuje kljub ogromnemu premoženju niti pare davka. To so začeli izrabljati Pašićevi na-

sprotniki, češ, glejte, kakšnega sinka ima, ki državo izsesava. Z borbo proti sinu so hoteli udariti očeta.

Pa ni šlo tako gladko. Gre Rade v uredništvo uglednega beograjskega lista »Politike« in napiše odprto pismo. V njem samega sebe nič ne opravičuje, marveč obdolžuje tudi svoje nasprotnike hudih izkoriščanj v škodo države in davkoplačevalcev. Obenem napade in dolži po neverbe samega Ljubo Jovanovića, ki je znan kot drugi najuglednejši mož pri radikalih. Najhušji očitki Radovi pa lete na Dragišo Stojadinovića, zeta Ljube Jovanovića in visokega ministrskega uradnika. Ta gospod je bil namreč v listih javno napadel Rada, ker ni plačeval davkov. Kljub temu je ta visoki uradnik še ostal na svojem mestu. Zdaj mu je pa napadeni Rade povedal, da ni prav, če si je upal z lastnim maslom na glavi pod solnce.

Zet in sin.

Cela zadeva je zdaj pa že zadočila politični značaj. Dragiša Stojadinović je zet Jovanovića, a Rade sin Pašićev. To se pravi z drugimi besedami, da to ni spor med Radom in Dragišo, marveč med Jovanovičem in Pašićem.

Po objavi Radovega pisma proti Jovanoviću so že vsi vedeli, da sta si radikalna prvaka vrgla rokavico. Tiho nasprotstvo med Pašićem in Jovanovičem je pa že prej obstajalo. Razcep v radikalnem klubu je postal naslednji dan še bolj očit.

Po vseh radikalnih središčih se pripravljajo na proslavo Pašićeve osemdesetletnice. V načrtu je, naj se Pašić ta dan ovenča z zlatim lovorjem. Za proslavo je bil izbran tudi poseben odbor z Jovanovičem na čelu.

Preteklo sredo je bila seja tega odbora. Takoj spočetka se dvigne predsednik Jovanović in izjavi, da odlaga vsled napadov Pašićevega sina predsedstvo odbora za Pašićevo proslavo. Na Radove napade pa ne more odgovorjati, ker bi sicer moral izdati imenitne državne tajnosti. Seja se je po tej bojni napovedi prekinila.

Kaj sedaj?

Nasprotniki radikalov se zdaj veselo, ker upajo, da se poslanski klub razcepi in stranka sama oslabi. Med poslanci ima Ljuba Jovanović precej vpliva, enako številna je pa tudi Pašićeva struja. Radičevci se zdaj na vse načine trudijo, da bi ne prišlo vsled teh težav tudi do vladne ostavke, ker bi si potem tudi oni morali znova začeti odpirati vrata v vladne palače. Saj so

komaj 27. marca z zahvalno službo božjo in pojedino praznovali veseli dogodek svojega izpreobrnjenja v vladno stranko.

Navdušeni Pašićevi somišljeniki zahtevajo, naj glavni odbor radikalne stranke nahne Jovanovića iz stranke. Sivi Pašić ima pa druge misli v glavi. Najprej namerja zopet vso »deco« potolažiti: vzlet bo baje v vlado dva ali tri Jovanovićeve pristaje. Ko se bo vsa zadeva polegla in bo njegov nasprotnik najmanjše pripravljen, ga bo trdo prijel.

Možen je pa še tretji izhod: da postane sedanji zunanji minister dr. Momčilo Ninčić Pašićev naslednik. Pri tem so pa tudi težave. Naletel bi gotovo na odpor pri radikalnih samih, ki rabijo močne in častitljive osebe, še bolj pa pri vsej ostali opoziciji, ki baš sedaj Ninčića trdo prijemajo zastran njegove zunanje politike.

Ninčićeva zunanja politika.

Zunanji minister Ninčić se je pred ženevskim zborovanjem dosti vozil po zapadni Evropi. Potrkal je pri Mussoliniju v Rimu in se z njim domenil, kakor eni pravijo in drugi zanikujejo, glede prijateljske pogodbe med Jugoslavijo in Italijo: šel je v Pariz in tudi tam baje sklepal dogovore. V Ženevi se je pa pogovarjal z različnimi drugimi državniki. Nekateri listi, med temi zlasti italijanski, so hvalili Ninčićevo sposobnost in dokazovali potrebo po čim priskrbejšem prijateljstvu med Jugoslavijo in Italijo.

So se pa našli tudi drugi časopisi, med temi posebno angleški, ki so pisali, da si ni upal gospod Ninčić nič kaj odločno zagovarjati svoje dežele in svojih ljudi. Vsled takih nasprotujočih si mnenj je vse čakalo, kaj bo Ninčić sam povedal o svojih političnih obiskih.

Na seji narodne manjšine je zunanji minister na široko govoril o Zvezi narodov in Malem sporazumu. Dejal je, da je Jugoslavija dobra prijateljica Francozov: tudi z Angleži in Nemci se dobro razume. Nič manj pa tudi ne z Albanci, Grki, Turki in Bolgari. O sosedni Italiji je izjavil, da so skoro vsa vprašanja med Jugoslavijo in Italijo rešena in da bo zdaj začela doba prijateljskega sodelovanja na vseh poljih. Njegov razgovor z Mussolinijem, da ga je v tej veri še bolj potrdil.

Gospod minister ne dela prav.

Po končanem govoru so se dvignili številni poslanci, ki so v ostrih besedah grajali zgrešeno Ninčićevo politiko. Najbolj mu zamerjajo, ker nima pri zunanji politiki ljudstvo potom svojih poslancev nobene besede. Vse odločajo je tajno v ministrskih sobah. Ostro je pobijal tako politiko poslanec Hohnjec od jugoslovanskega kluba. Kakor piše milanski »Corriere della Sera« z dne 28. marca je Hohnjec »protestiral proti tlačenju Slovencev in Hrvatov v Italiji in ker ni imel nič očitati prijateljski zvezi z Italijo, želi, naj ne gre prijateljstvo sosednjo kraljevino na škodo Slovencev in Hrvatov«. O koroških Slovincih je dejal, da so vsled nestrojnosti nemških nacionalistov obsojeni na narodno smrt. Nimajo niti ene narodne šole. Na to pa zunanji minister ne migne niti s prstom.

Na zadnje je skušal minister Ninčić svoj govor nekoliko popraviti; na Hohnjeve besede pa ni nič dejal.

DNEVNE VESTI.

Cepljenje koz.

Mestno županstvo razglasa, da se morajo vsi otroci, ki so bili rojeni v drugem polletju preteklega leta, podvreči cepljenju. Prav tako tudi tisti, ki so bili rojeni v prvem polletju 1925. ali še prej in ki še niso bili cepljeni.

Cepljenje se bo vršilo od 7. aprila do 30. junija vsak delavnik od 3. do 4. ure popoldne via Mazzini št. 7, prvo nadstropje. Starši bodo še posebej obveščeni. Solski otroci se bodo cepili po šolah.

Tečaj o cepljenju in predkaljenju trt v Gorici.

Oddelek za trto in sadjerejo urada za kmetijski potovalni pouk priredi dne 8. in 9. aprila v deželni trtnici v Gorici, via Trieste št. 43. javen teoretično praktičen tečaj o cepljenju in predkaljenju trt.

Tečaj, katerega se morejo udeležiti vsi kmetovalci, začne v zgoraj navedenih dneh ob 9. uri.

Gluhonemnica.

V soboto so po dolgem presledku slovesno otvorili nekdanjo deželno gluhonemnico, ki je ustanova očeta goriških Slovencev Valentina Stančiča. Zavod so popolnoma prenovili in ima dokaj lepo zunanost. Bivši šega voditelj gluhonemnice č. g. Reščica, ki se je za gluhoneme sirote in njih zavod dosti žrtvoval, so vpo-kojili. Odslej bo opravljal na zavodu le katehetsko službo. Ostale učne moči, razen ene učiteljice, so italijanske.

Častitamol

Naš rojak Srečko Kumar, ki je v dobrem snominu našim zborovodjem izza zadnjega pevskega tečaja, je napredoval. Doslej je bil pevovodja »Glasbene Matice« v Ljubljani, zdaj ga je pa prosvetno ministrstvo imenovalo za profesorja na glasbeni visoki šoli v Zagrebu; obenem bo tudi vodil slavni pevski zbor »Kolo« iz Zagreba.

Talenti, kje ste?

Odbor Dramatičnega društva v Ljubljani je razpisal tri nagrade. Kdor napiše dobro slovensko igro dobi 10.000 dinarjev, kdor zloži slovensko opero bo nagrajen z 20 tisoč dinarji; za besedilo k operi je pa obljubljenih 2000 dinarjev.

Fašistovsko zborovanje.

V ponedeljek zvečer so imeli goriški fašisti svoj občni zbor. Vodil ga je zaupnik za furlansko pokrajino poslanec Moretti. Vodja goriškega fašizma odvetnik Caprara, ki je bil znova izvoljen kot politični tajnik, je podal dolgo poročilo

o stanju fašizma v deželi. Branili so se vseh očitkov, kateri so prej leteli nanj. Nato so v imenu skvadristov prebrali izjavo, kjer se daje Caprari prosta roka pri izbiri sodelavcev. Na zboru so govorili nekoliko tudi o tujerodnem šolstvu in vprašanju tujerodcev.

Ukradeno.

Sinu Juga Ivana iz Anhovega, učencu obrtno nadaljevalne šole v Kanalu, je bilo ukradeno skoro novo dvokolo znamke »Atena« št. 92-490. Kdor izsledi tatu dobi pošteno nagrado.

Kaj pravi g. Caprara?

Odvetnik Caprara, ki vodi po Pisentijem padcu goriški fašizem, se je vrnil od važnih političnih obiskov iz Rima. Dopisniku lista »Giornale del Veneto« je podal ob vrnitvi nekaj zanimivih izjav. Gorica, tako je dejal fašistovski zaupnik, ima visoko poslanstvo politično-jančiti tujerodno prebivalstvo (Slovence). To priznavajo tudi vsi gospodje pri vladi. Zato bo to leto brzkone podeljena sveti Gorici zlata svetinja in jo bo obiskal sam Mussolini. Govorili smo v Rimu z visokimi gospodi, je nadaljeval g. Caprara, tudi o versko-političnih vprašanjih. Toda o tem moram strogo molčati. In je končal z besedami, da je politika goriškega fašizma popolnoma zrela.

Novi fašistovski tajnik.

Čujejo se že govorice, da bo na Farinaccijevo mesto prišel poslanec Avgust Turati kot glavni tajnik fašistovske stranke. Farinacci bo pa prišel na neko drugo visoko mesto.

Kraljevska zaroka.

Za velikoono pričakujejo, da se bo prestolonaslednik Umberto zaročil z belgijsko princezino Marijo. Princezino so že povabili v San Rossore, kjer biva kraljeva družina.

Zopet pred sodniki.

Violo in Malacrio, ki sta bila obtožena kot pomagača pri Matteotijem umoru, a sta bila oproščena, so spet policaji v Milanu zgrabili. Prvi bo zastran nekih sleparij sedel, drugi je pa neke precejšnje svote poneveril.

Kitajske zmede.

Na Kitajskem se vedno koljejo. Malokdaj pa se ve, kdo si stoji nasproti. Za enkrat je tako: trije generali, Cangtsolin iz Mandžurije, Vupejfu iz osrednje Kitajske in Ličinglin iz Santunga prodirajo proti Pekingu. Pred prestolico se

jim je postavila po robu državna vojska pod poveljstvom Fengjuhslanga. Združeni generali so proti boljševiškimu vplivu, ki se je na Kitajskem že močno zadržal, in za zvezo z Japonsko. Fengjuhslang pa ravno narobe. Pravijo, da je državna vojska že poražena. Pred dobrim letom so si bili pa sedanji trije zavezniki hudo v laseh.

Dober začetek.

Iz Nemčije pišejo, da je število brezposelnih padlo. Dosti jih gre zdaj delat na polje. V zimi bo pa spet zraslo.

Pozna osemdesetletnica.

Radikalna stranka pripravlja velike reči v proslavo Pašičeve osemdesetletnice. Nikola Pašić pa je bil rojen l. 1841. in je torej že 85 let star.

Primorec v boljševiški službi.

V boljševiški armadi služi več Slovencev. Tržačan Jenko se je povzpel že do velikih mest pri generalnem štabu v Moskvi. Sedaj je vlada poslala v važnih poslih nekega Slovenca v Pariz in London.

Sedma obletnica fašizma.

V nedeljo so po vsej Italiji slavili sedmo obletnico fašizma. Fašistovski vodje so odpotovali v razna večja mesta, kjer so imeli slavnostne govore. V Rimu je govoril Mussolini. V Milanu pa tajnik Farinacci, ki je ob zaključku izjavil, da je svoje poslanstvo kot glavni tajnik fašistovske stranke dovršil. Goriški fašisti so šli k slavnosti v Videm.

Nov odvetnik.

Odvetniški sindikat v Rimu je podelil Farinacciju čast, da sme postati kazenski zagovornik. To pa zato, ker je Duminija tako dobro zagovarjal, da ni dobil skoraj nič kazni.

Važne spremembe.

V italijanskem zunanjem ministrstvu so se izvršile važne osebne spremembe. Doslej je vodil zunanje ministrstvo senator Contarini, diplomat stare šole. Imel je sicer le naslov glavnega tajnika tega ministrstva, a pod tem naslovom se skriva osebnost, ki pravzaprav vozi zunanjo politiko. Na to odločilno mesto pride sedaj Bordonaro, ki je bil dozdej poslanik na Dunaju.

Znova začne.

Abd-el-Krim se je te dni ženil pri Kebal plemenu, ki je doslej stal na španski strani. Z ženitvijo si je pridobil tudi velik političen uspeh. Zato se zdaj pripravlja na nov naskok proti sovražnikom.

Romunski vlastodržci.

Odkar je odstopil mogočni Bratianu je ves Bukarešt podoben voj-

nemu taboru. Bojno opremljeni oddelki krožijo po mestu. Baje so pripravljali komunisti revolucijo. Nekateri pa hočejo vedeti, da nacionalisti. Zdi se pa, da hoče Bratianu s svojimi puškami preplašiti svoje nasprotnike, da sploh ne bi skušali priti v ministrske palače.

Slepec je izpregledal.

Milan Petković iz Tenja v Srbiji je bil že 10 let slep. Beograjski zdravnik Kostić je slepca operiral in mu vrnil vid. Lep uspeh zdravniške vede.

Pismo iz Marseilla.

Marseille, pred veliko nočjo.

Hodil sem po mestu brez cilja, brez skrbi, kakor tujec, ki bi si rad ogledal mesto. Široka ulica, ob strani nasajena z mogočnimi platanami — take ulice imenujejo Francozi bulvarje — me je pripeljala precej izven mesta. Ropotanje voz, tramvajev in avtomobilov, kakršnega poznajo le velika trgovska mesta, je hvala Bogu ponehalo.

Za hip postojim in se ozrem nazaj: Prispel sem na enega izmed mnogih obronkov, na katerih leži Marseille. Pred mano se odpira široko dolgo korito, posejano s hišami, ki se zliwa v morje, v staro pristanišče; za drugim grčem obširno moderno pristanišče, zavito v meglo dima. Kako malo cerkvá se dviga iz te temne mase hiš, kako malo zvonikov zemskega popotnika k nebuli.

Marseille je mesto trgovcev. Le tam na južno zapadni strani ugledam na visokem griču veliko svetišče, na vrhu stolpa se blesti velikanški Marijin kip, oblečen v zlato. Rdeči žarki zahajajočega solca se odbijajo ob zlatem kipu in se razpršijo nad mesto, kakor bi Mati božja delila milosti zemljanom. Koliko mornarjev, ki so zapuščali starše, zaročenke, žene in otroke, se je proseče ozrlo po Materi božji, ko je ladja zapustila zavetišče v Marseillesu! Mnogi so bili uslišani, a drugi tudi ne. Koliko jih je požrlo morje daleč od domovine, koliko se jih je vrnilo in našlo družine razdejane. Življenje, igra ljubezni in smrti...

»On demande des souriers«, našla tablica na železnih vratih v veliko tovarno na levi strani. Filozofiral bi bil dalje, da me ni ta tablica prekinila. »Iščejo se delavci!« Koliko delavcev je že postalo pred to tablico? Slovenec, morda še nobeden, naši fantje gredo bolj proti severu v rudnike. Tam so tudi take tablice, taka železna vrata. Na stotine slovenskih mož se je že ustavilo pred podobnimi vrati, lačni, zmučeni od vožnje, s par franki v žepu. Odprli so neodločno vrata. Fini uradnik je izpre-

VACLAV BENEŠ - TRĚBÍZSKÝ

Dve povesti Karlštejskega vrana

Iz češčine prevel dr. Fran Bradač.

(Dalje.)

Služabništvo se je razteklo na vse strani in Sektatorji z gospodom grofom so hiteli v dvorano, kjer sta stali sveči ob Križanem, toda za listino, na kateri je bilo napisano da našnje zasliševanje in razsodba, ni bilo ne duha ne sluha. In vendar se zunaj ni gnilo niti stebelce, veter je torej ni mogel odnesti.

Ura v zvoniku je bila zategnjeno in zamolklo, kakor da hoče bít do sodnega dne.

»Gospod grof, prišel si na čudne oglede. Tega se sam nisem nadejal. Mi vojaki smo preveč vajeni na take primere, gospod oskrbnik. In če nam je kdaj malo tesno pri srcu, pogledamo globlje v kozarec!«

»Izvrstna misel, prijatelj!« je vzklíknil mlajši Sektator.

»Ali moremo piti na svaštvo?«

»Kakor je tvoja volja, gospod grof!«

Gospod Blasius Sektator se je silil, kar je mogel, da bi se smejal in delal vesel obraz.

»Tvoja hčerka mi bo dobrodošla, čeprav je bila nevesta obsojenca!«

Zdelo se je, da so Sektatorji gospoda grofa začarali, da se jim s svojimi cekini ne bi mogel izmuzniti.

Začeli so piti in niso več slišali ure, ki je bila vedno strašnejša, niso slišali, kako je v njej hreščalo vse kolesje, kakor da se hoče razdrobiti.

Kristina je še vedno stala pred stebrom, objemala les z obema rokama in upirala oči v pokojnikov obraz.

Služabništvo se je razlezlo po vseh kotih, kot da so vsi sami ja-genjčki.

Le gospod oskrbnik, njegova sina in gost so bili vedno bolj veseli; na ustih so jim bile razguzdane šale, kakor da so vsi izgubili zavest.

Vranom je odleglo: živa duša ni več mislila na to, da bi jih uničila, čeprav se je večeraj gospod oskrbnik zaklinjal pri živem Bogu, da ne bo do nocoj niti enega več med grajskimi zidovi.

Bilo je dve ali tri ure pred solnčnim zahodom, ko je priletela na okna dvorane, kjer so Sektatorji z grofom plemenitim Clenomorom in Clonebuchom splakovali današnjo eksekucijo in si napijali na večno prijateljstvo, cela jata črnih pičev, kakor da so se zbrali iz vseh okoliških gozdov; in vsi so zakrakali iz enega grla: kra, kra..., da je šlo skozi vse kosti...

...

»Karlštejska posadka ne šteje baje niti petdeset mož! — Havbice na utrdbah so še iz prvih Rudolfskih dob. Nevarnost jih je sprožiti, pravijo; dve sta nabiti že dobrih dvajset let. — Ne škodovalo bi, ko bi tja pogledali!«

»Poglejmo, očel!«

»Prosi še ti, striček!«

Jezdci so krenili potem na levo v gozdove, in mladeničema je začelo mlado srce močnejše utripati, ker bosta vsak hip zagledala grad, ki sta čula o njem že od mladih nog toliko čudnih stvari in ki je njegovo ime že toliko sto let vtisnjeno v spomin vsaki češki glavi tako trdno kakor v najtrši marmor.

»Če se vrača Bohuš k nam, nas

vsaj ne zgreši!« je pripomnil Smil Chlumecky.

»Nič kaj dobre niso moje slutnje! — Nekaj hudega se mu je pripetilo!«

»Svatik, povsod prorokuješ nezgode!«

»Mar ne srečavamo povsod nesreče?«

»Nikar si ne slikajmo nesreče še večje!«

»Moj ljubi, kakršna je, taka je, večje si je ne moremo misliti.«

Jezdeca sta umolknila.

Po trdi cesti so odmevala le kopita konj in še to je le zamolklo donelo, ker je cesto proti Karlšteju zaraščala trava.

Čim dalje so jahali, tem tiše je bilo v gozdu, prav tako, kakor če se bliža jezdec v pravilici zaklete mu gradu, ki je njegov cilj in ki za njegovimi utrdbami prebiva krasna devica s čarobnimi lasmi, katere besede se izpreminjajo, ko začne govoriti, v zlat in srebrn dež, pod katere koraki se izpreminja kremenjak v dragoceno kamenje; komur se posreči, dobiti njeni las v roke, more z njim odpreti vsako ključavnico in ne zabloudi nikoli, tudi če bi jahal na konec sveta...

govoril v precizni francoščini: »Que c'est que désirez vous (kaj želite)? Slovenec, ki mu domovina ni mogla dati kruha, kaj še le da bi ga naučila elegantne francoščine, je pokazal žuljave roke. Govoriti ni znal, govorile so roke o njegovi preteklosti, o njegovih namenih. »Eh bien (dobro!)« Nič pogajanj, niti govora o plači, samo roj povod zemljo.

Mrak se je vlegel nad mesto; vračal sem se po bulvarju navzdol,

vedno nižje in nižje. Mesto je bilo razsvetljeno, zopet ropot avtomobilov in tramvajev; a ni me moglo objeti. Zdelo se mi je, da hodim po temi, razkošna luč ni segla do mene, ropot ne zbudi. Mislim sem na podzemne rove, po ušesih mi je donelo »Hamburk, Hamburk!« »Domovina, kje si?« Kdaj pride tudi zate vstajenje, kdaj priklješ iz teh rogov svoje sinove in jih zbereš okoli sebe, da bodo praznovali pravo veliko noč? L. B.

SOCIALNI VESTNIK.

Ali se moramo res izseliti?

Izseljevanje je znamenje gospodarskega propadanja. Italiji, čegar državljanji smo postali tudi mi južni Slovenci, ni bila nikoli gospodarsko tako močna, da bi vse svoje goste naseljene prebivalce mogla prehraniti.

Da je zašel med nas Slovence in Hrvate v Italiji duh izseljevanja, je vzrok v prvi vrsti poveljna duševnost. Vše takoj ob zasedbi so ubegle agitacije, naj bi se naš narod celotno izselil — v Macedonijo ali Rusijo. Poskusi so se vršili, toda uspehi so bili žalostni. Naj se naš narod še sedaj raztepe po raznih pokrajinah, kjer bo hiral in zgubil svoje narodno obilježje. Kdor se sedaj tira to izdajalsko gonjo po izseljevanju, ga mora slovenska javnost postaviti na sramotni oder kot bratubojico Kajna.

Slovincu in Hrvatcu ni treba zapuščati rodne grude, ako zmerimo dohodke in stroške premoženja in zaslužka z davčnim vijakom in nujnimi življenjskimi potrebščinami. Toda, če prekoračimo dan za dnem,

teden za tednom meje zaslužka z nepotrebnim zapravljanjem (pijančevanje, ženska potratnost v obleki, zabave, plesi itd.), ni čuda, da nam je obračun koncem leta žalosten in v obupu sklepamo roke, kaj nam je storiti.

Omejimo svoje izdatke na najpotrebnejše, bodimo skromni in varčni, obdelujmo vestno in umno svoje vinograde in polja, opustimo brezplodno veseljačenje in pijančevanje, oprijemimo se zdrave narodne knjige in prosvetnega dela, naj zavlada v naših družinah zopet dejansko krščanstvo, pa bomo spoznali, da je tudi primorskim Slovincem zagotovljen obstanek. Vrniti se moramo h staremu patrijarhalnemu življenju, kakor obstaja v Italiji na kmetih, pozabiti na moderni luksus, ki razjeda korenine vsakemu zdravemu narodu, sprijazniti se z načelom, da je življenje boj in igranja, pa bomo na jasnejšem, da Slovenci in Hrvati v Primorju lahko žive morda z manjšim trudom in bolj gotovo kot drugod in to na domači grudi!

Kaj je novega na deželi?

Avče.

Radi službenih ozirav je bil v četrtek dne 25. t. m. brzojavno premeščen orožniški brigadir v Ročanju. Avčanom ostane v trajnem spominu, ne toliko radi njega samega, ampak ker je verjel samo dvema osebama. Jokala se bude po njem samo... Kaj bo pa tajnik zdaj začel?

Izza Sv. gore.

Pri nas je ime Ribi dobro znano. Pod tem imenom popravljajo že par let cesto iz Solkana mimo Sv. gore do Trnovca. On je kupil zadnji čas svet na Lokvah in v Čepovanu za letovišcarje in za hotele. Potem ko je preprekel našo deželo daleč na okoli s svojimi »korijerami«, zvezal je Gorico s Čepovanom. Pravijo, da popravlja trnovsko cesto tudi za svojo novo vožnjo. Zdaj vozi še pošto za Solkan, Grgar in Čepovan.

Dalnjim sodeželanom gotovo ni znano to novo podjetje. Mi čutimo to vsaki dan na lastni koži. Vsi, ki imamo stik z ravnino in z mestom, kakor Solkanci, Grgarci, Barjari, Banjškarji, Čepovanci, Lokovčani, Trebušarji in Lokvarji, smo občutno prizadeti. Vsak dan namreč, zunaj nedelje, oddrda »korijera« po sedmi uri iz Čepovana. Samo do Gorice se zamore vzeti listek naprej in nazaj za isti dan. Vožnja je že večkrat podražila. Ali kako se vozi, menda ne vedo povedati tako nikjer tudi ne na ruskih pustah. Noter jih sprejmejo, ne kolikor jih more sedeti, ampak kolikor se jih more natlačiti. Od težje prtljage je treba posebej plačati — zlasti če pride gor na vrh. Zgoraj se pa vozi, kar ne more noter, n. pr. kolesa, zidarska oprava, nosila, samokolnice i. dr.), prešički — večkrat tudi ljudje. Nazaj iz Gorice vrača se prava Noetova barka. Ko je ljudi le preveč, napolni se kak druga korijera — pa le dokler se vidi mesto, ker je dotična »rezerva« drugam namenjena. Potem pa po čepovanski dolini pravo kolebanje in smrtni nevarnosti do konca. Koliko šip so morali že plačati! Koliko oblake se pokvari! Ko dospejo potniki

vsi trudni in zmučeni na cilj, zahvalijo Boga.

Poskusimo vendar drugače! Ribi naj le ima svojo garažo. Čepovane P., šofer, je moral zapustiti dom s svojim avtomobilom vred radi brezposelnosti. V Solkanu tudi ni brez šoferjev. Ali bi ne bilo prav, če bi stopila v zvezo Čepovan in Solkan? Tudi od Sv. Lucije naprej so privatna podjetja. Naši ljudje naj si pomagajo! Kaj je treba voziti se v mesto in potem do njegovega zadnjega konca plačevati! Ko imamo toliko opraviti v Solkanu, ko je hitro pod njim žel. postaja s tramvajem in ko se ne vračamo tako hitro nazaj; zadržati nam je voziti se do Solkana in sicer do Fonove gostilne. Zato zdaj, možje, skupaj!

Sv. Lucija.

Na praznik sv. Jožefa 19. t. m. je imel v tukajšnji ljudski šoli predavanje o kmetijstvu dr. Marsan, ravnatelj tolminske kmetijske postovalne šole. G. predavatelj nas je v svojem govoru prepričal, da je poleg gnojenja s hlevskim gnojem neobhodno potrebno tudi gnojenje z umetnimi gnojili. Posebno je poudarjal potrebo gnojenja travnikov z umetnim gnojilom. Brez umetnega gnojenja ni dobrih travnikov in brez travnikov ni dobičkanosne živinoreje, ki je glavni vir kmetovalčevih dohodkov. Dr. Marsan nam je tudi obljubil, da se bo v kratkem vršila poskušnja umetnega gnojenja travnikov. Prostor za poskušnjo se izbere na več krajih naše občine. — Naši kmetovalci se dobro zavedajo, da so zelo potrebni kmetijskega posuka, zato so se tudi tega prekristnega predavanja vdeležili v obilnem številu. Hvaležni smo g. predavatelju za dobre kmetijske nauke, ki nam jih je dal. Želimo, da nas kmalu zopet obišče. — Treba pa je, da se tudi kmetje ravna po tem, kar so slišali pri predavanju.

Vdeleženc.

V zadnjem času so darovali »Dobrodelnemu zavodu« naše občine za občinske reveže: G. sodnik Rakovšek, namesto cvetja na grob pok.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš blagi oče, stari oče, tast in stric

IVAN NARDIN

dne 26. t. m. previden s sv. zakramenti mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragega pokojnika se je vršil dne 28. t. m.

Gorica, dne 29. marca 1926.

Žalujoči ostali.

ZAHVALA.

Najsrčnejšo zahvalo pošiljamo vsem onim, ki so pripomogli, da se je pogreb naše nepozabne soproge, oziroma matere

Marije Mazora,

iz Breginja št. 99, izvršil na tako lep in veličasten način. Zlasti pa se zahvalujemo prečastiti duhovščini, gospodu županu in vsem vernikom od blizu in daleč za njihovo prisotnost, cenj. pevskemu zboru pa za ganljivo petje.

Breginj, dne 26. marca 1926.

Žalujoči ostali.

gospo Elize Rakovšek L 50; O pri- liki porok: Kenda Valentin, Sv. Lucija 96 L 10; Taljat Andrej, Sv. Lucija 49 L 10; Šorli Jože, Sv. Lucija 29 L 15; Šuligoj Ivan, Slap ob Idriji 29 L 6.50; Kuštrin Ivan, Slap ob Idriji 97 L 5; Kopal Anton, Log 15 L 5; Mrak Ciril, Bača 52 L 5; Žbogar Rafael, Lom kanalski L 5. — Ob raznih prilikah: Taljat Valentin, Sv. Lucija 70 L 10; Breščak Ivan, Sv. Lucija 27 L 20; Razni L 21.75. Skupno L 163.25. — Vsem prisrčna hvala!

Ukve.

Naša občina je izdala letos, največ po prizadevanju tukajšnjih kr. orožnikov, stroge odredbe zoper pijančevanje in ponočno razgrajanje (po kazenskem zakoniku, člen 488): Kdor se na javnem kraju najde pijan ali drugače razgrajajoč, bo kaznovan z globo do 30 L. Ako se to večkrat ponovi, z zaporom do enega meseca. Kdor v javnih prostorih druge vpijani ali da piti že pijanim osebam, bo kaznovan z zaporom do 10 dni. Kdor bi pa globe ne hotel ali ne mogel plačati, bo tri dni po noči v zaporu, čez dan se pa porabi za razna občinska dela, za cepljenje drv, snaženje cest in podobno. Pametna odredba! Zaslužiti, da bi jo vpeljali in izvajali v vseh občinah po deželi. — Od tedaj, pravijo, da je na vasi več miru. Ker se pa, kot po več drugih krajih, pritožujejo radi slabega obnašanja v cerkvi, menijo tudi v Ukvah nekateri, da bi ne bilo slabo, ako bi orožniki poskrbeli kake podobne odredbe zoper one, ki motijo mir v cerkvi, posebno tam zadržaj po kotih in po stopnicah.

Ukvan.

Iz Breginja.

Naše prosvetno društvo »Colni« je zopet prišlo pod vodstvo g. Joškota Čuša, bivšega predsednika. Pred kratkim se je poročil z g. dno Marijo Lavrenčič iz Logov št. 5. Na mnoga leta! — Te dni je umrla Marija Mazora, Breginj 99, vzorna gospodinja in verna žena, mati 3 pridnih kult. delavcev. N. p. v m!

Iz Štanjela.

Kot smo že svoječasno objavili, priredi našo bralno in pevsko društvo »Štanjel« ob priliki dvajsetletnice društvenega obstoja veliko spomladansko veselico na veliko noč in ponedeljek, t. j. 5. aprila točno ob 3. uri popoldne s sodelovanjem bratskih društev, na grajskem dvorišču. — Spored: 1. Italijanska deklamacija. 2. »Kam« moš. zbor iz Štanjela. 3. »Jaz bi rad rudečih rož« moš. zbor iz Štanjela. 4. »Ne zveni mi« meš. zbor iz Kobiljaglave. 5. »Kresovale tri devojke« meš. zbor iz Tomaja. 6. »Venček narodnih pesmi« meš. zbor iz Riherberga. 7. Igra »Divji lovec« v štirih dejanjih, spisal F. S. Finžgar, lepa na-

rodna igra pri kateri nastopi čez 30 oseb. Med odmori svira godba. Vljudno vabimo bratska društva in cenjeno občinstvo, da se v obilnem številu udeležijo naše slavnosti, da skupno preživimo v bratskem veselju nekaj veselih ur. Naša vas ima lepo zvezo z vlakom opoldne kakor tudi zvečer; tako tudi avtomobilno zvezo.

Dobrovo.

Kakor že javljeno, bo priredila na velikonočni ponedeljek dobrovska mladina v gradu na Dobrovem veliko veselico z jako bogatim in lepim sporedom. Igral se bo »Divji lovec«, šrom dežele znana ljudska drama. Bratski društvi iz Fojane in Kozane bosta nastopili vsako s svojo pesmijo. Zapel nam bo tudi par pesmic moški kvartet. Med odmori bo sviral »Goriški godbeni krožek«. Šaljiva pošta in prosta zabava po veselici tudi ne bo manjkala. Okoličani! Ne zamudite prilike in pridite!

Goče pri Vipavi.

Na velikonočni ponedeljek vprizori tukajšnje društvo »Nanos« veselico z bogatim in lepim sporedom, in sicer: 1. »Sijaj, sijaj solnčice«, Fr. Ferjančič, poje moški zbor »Nanos«. 2. »Lovski tat«, ljudska drama v petih dejanjih. 3. »Erazem Predjamski«, zgodovinska igra v petih dejanjih. — I. sedež L. 5, II. sedež L. 3, stojišče L. 2, solarji L. 1. Predstava se bo vršila ob vsakem vremenu v velikih in krasno okrašenih prostorih g. Fr. Kebe pod »Strmcem« ob 3. uri popoldne. K obilni rdeležbi vabi »Nanos«.

Idrija.

Z ozirom na dopis v »Gor. Straži« z dne 10. marca t. l., v katerem se govori o incidentu g. poročnika Kalina z gđc. Moravec Marijo o priliki gledališke prireditve dne 28. febr. izjavljamo z ozirom na opombo: »škoda, da ni bilo navzočih častnikov redne vojske, ker ti se zavedajo, kaj je viteštvo in bi zaveda ne bila potekla tako gladko«, da nismo hoteli na noben način zaliti častniškega zbora prostovoljne milice. Na podlagi izjave gđc. Moravec, katero nam je predložil polkovnik narodne milice g. Roberti smo se tudi prepričali, da g. Kalin ni dal gđc. Moravec zausnile, temveč se mu je samo spodrsnilo, ko je šel mimo nje ter se je radi tega nehoti zadel ob njo, radi česar jo je prosil takoj oduščena. Vsi očitki na naslov g. Kalina so zato neutemeljeni in jih preključujemo. Priobčili smo jih, ker smo bili krivo poučeni. Uredništvo.

Širite »Goriško Stražo«

